श्री पिंगल

छन्दःशास्त्रम्

(देवनागरी अक्षरा)

Table of Contents

Prathamo ’dhyāyaḥ

Dvitīyo ’dhyāyaḥ

Tṛtīyo ’dhyāyaḥ

Caturtho ’dhyāyaḥ

Pañcamo ’dhyāyaḥ

Ṣaṣṭo ’dhyāyaḥ

Saptamo ’dhyāyaḥ

Aṣṭamo ’dhyāyaḥ

Preface to this Edition

This edition of Chandaḥśāstram is essentially a transliteration of the sūtras that are found in the Kāvyamālā Series, Vol 91 (Bombay, 1938), where the full title is given as:

The Chhandas Śāstra
by Śrī Piṁgalanāga.
With the Commentary Mṛitasañjīvanī,
by Śrī Halāyudha Bhaṭṭa.
With the Chhandonirukti by
Samīkṣāchakravartī Śrī Madhusūdana Vidyāvāchaspati.
Edited by Paṇḍit Kedāranāth of Jaipur.
Third Edition.
Revised with notes by
Vidyālaṅkār Anant Yajneśvar Śāstrī Dhupkar.

The original work, as can be seen from the title, included the authorative commentary by Śrī Halāyudha, and what amounts to two sub-commentaries. At the moment the momumental commentaries have not been prepared, and in their place I have simply added the metrical markings, and one or two notes, when there are difficulties that need explaining.

As with Śrī Kedārabhaṭṭa's Vṛttaratnākara, the immediate purpose in preparing this work has been to have a text to accompany the Pāḷi prosody Vuttodaya, which is currently in preparation, and so the amount of time I can dedicate to this work has been unfortunately limited. Even so it has thrown much light on some of the more intractable problems associated with the Pāḷi work, and a study of the text is recommended for anyone interested in Indian prosody.

Ānandajoti Bhikkhu
January 2004

प्रथमो ऽध्यायः

परिभाषा

धीश्रीस्त्री म् १-१

[⏑ – –]

वरा सा य् १-२

[– ⏑ –]

का गुहा र् १-३

[⏑ ⏑ –]

वसुधा स् १-४

[– – ⏑]

सा ते क्व त् १-५

[⏑ – ⏑]

कदा स ज् १-६

[– ⏑ ⏑]

किं वद भ् १-७

[⏑ ⏑ ⏑]

न हस न् १-८

गृ ल् १-९

गन्ते १-१०

ध्रादिपरः १-११

हे १-१२

लौ सः १-१३

ग्लौ १-१४

अष्टौ वसव इति १-१५

द्वितीयो ऽध्यायः

देवता

चन्दः २-१

गायत्री २-२

दैव्येकम् २-३

आसुरी पञ्चदश २-४

प्राजापत्याष्टौ २-५

यजुषां षद् २-६

साम्नां द्विः २-७

ऋचां त्रिः २-८

द्वौ द्वौ साम्नां वर्धेत २-९

त्रींस्त्रीनृचाम् २-१०

चतुरश्चतुरः प्राजापत्यायाः २-११

एकैकं शेषे २-१२

जह्यादासुरी २-१३

तान्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपङ्क्तित्रिष्टुब्जगत्यः २-१४

तिस्रस्तिस्रः सनाम्न्य एकैका ब्राह्म्यः २-१५

प्राग्यजुषामार्ष्य इति २-१६

तृतीयो ऽध्यायः

वैदिकच्चन्दस्

पादः ३-१

इयादिपुर्णः ३-२

गायत्र्या वसवः ३-३

जगत्या आदित्याः ३-४

विराजो दिशः ३-५

त्रिष्टुभो रुद्राः ३-६

एकद्वित्रिचतुष्पादुत्कपादम् ३-७

आद्यं चतुष्पादृतुभिः ३-८

क्वचिन्त्रिपादृषिभिः ३-९

सा पादनिचृत् ३-१०

सद्कसप्तकयोर्मध्ये ऽष्टावतिपादनिचृत् ३-११

द्वौ नवकौ षद्कश्च नागी ३-१२ नागी

विपरीता वाराही ३-१३ वाराही

षड्कसप्तकाष्टकैर्वर्धमाना ३-१४ वर्धमाना

विपरीता प्रतिष्ठा ३-१५ प्रतिष्ठा

तृतीयं द्विपाच्चागतगायत्राभ्याम् ३-१६ द्विपाद् विराड्

त्रिपान्त्रैष्टुभैः ३-१७ त्रिपाद् विराड्

उष्णिग्गायत्रौ जागतश्च ३-१८ उष्णिः

ककुम्मध्ये चेदन्त्यः ३-१९ ककुभ्

पुरौष्णिक्पुरः ३-२० पुरौष्णिः

परोष्णिक्परः ३-२१ परोष्णिः

चतुष्पादृषिभीः ३-२२

अनुष्टुभ्गायत्रैः ३-२३ अनुष्टुभ्

त्रिपात्क्वचिज्जागताभ्यां च ३-२४ त्रिपादनुष्टुभ्

मध्ये ऽन्ते च ३-२५

बृहती जागतस्त्रयश्च गायत्राः ३-२६ बृहती

पथ्या पुर्वश्चेत्तृतीयः ३-२७ बृहती पथ्या

न्यङ्कुसारिणी द्वीतीयह् ३-२८ न्यङ्कुसारिणी

स्कन्धोग्रीवी क्रौष्टुकेः ३-२९ स्कन्धोग्रीवी

उरोबृहती यास्कस्य ३-३० उरोबृहती

उपरिष्टाट्बृहत्यन्ते ३-३१ उपरिष्टाट्बृहती

पुरस्ताट्बृहती पुरः ३-३२ पुरस्ताट्बृहती

क्वचिन्नवकाश्चत्वारः ३-३३

वैराजौ गायत्रौ च ३-३४

त्रिभिर्जागतैर्महाबृहती ३-३५ महाबृहती

सतोबृहती ताण्डिनः ३-३६ सतोबृहती

पङ्क्तिर्जागतौ गायत्रौ च ३-३७ पङ्क्ति

पुर्वौ चेदयुजौ सतः पङ्क्तिः ३-३८ सतः पङ्क्ति

विपरीतौ च ३-३९

प्रस्तारपङ्क्तिः पुरतः ३-४० प्रस्तारपङ्क्ति

आस्तारपङ्क्तिः परतः ३-४१ आस्तारपङ्क्ति

विष्णारपङ्क्तिरन्तः ३-४२ विष्णारपङ्क्ति

संस्तारपङ्क्तिर्बहिः ३-४३ संस्तारपङ्क्ति

अक्षरपङ्क्तिः पञ्चकाश्चत्वारः ३-४४ अक्षरपङ्क्ति

द्वावत्यल्पशः ३-४५

पदपङ्क्तिः पञ्च ३-४६ पदपङ्क्ति

चतुष्कषट्कौ त्रयश्च ३-४७

पथ्या पञ्चभिर्गायत्रैः ३-४८ पङ्क्ति पथ्या

जगती षड्भिः ३-४९ पङ्क्ति जगती

एकेन त्रिष्टुब्ज्योतिष्मती ३-५० त्रिष्टुप्ज्योतिष्मती

तथा जगती ३-५१ ज्योतिष्मती

पुरस्ताज्ज्योतिः प्रथमेन ३-५२ पुरस्ताज्ज्योतिस्

मध्येज्योतिर्मध्यमेन ३-५३ मध्येज्योतिस्

उपरिष्टाज्योतिरन्त्येन ३-५४ उपरिष्टाज्योतिस्

एकस्मिन्पञ्चके चन्दः शङ्कुमती ३-५५ शङ्कुमती

षट्के ककुद्मती ३-५६ ककुद्मती

त्रिपादणिष्ठमध्या पिपीलिकमध्या ३-५७ पिपीलिकमध्या

विपरीता यवमध्या ३-५८ यवमध्या

ऊनाधिकेनैकेन निचृद्भुरिजौ ३-५९ निचृत्

द्वाभ्यां विराड्स्वराजौ ३-६० विराड्स्वराड्

आदितः संदिग्धे ३-६१

देवतादितश्च ३-६२

अग्निः सविता सोमो बृहस्पतिर्मित्रावरुणाविन्द्रो विश्वेदेवा देवताः ३-६३

स्वराः षड्गर्षभगान्धारमध्यमपचमधैवतनिषादाः ३-६४

सितसारङ्गपिशङ्गकृष्णनीललोहितगौरा वर्णाः ३-६५

आग्निवेष्यकाष्यपगौतमाङ्गिरसभार्गवकौशिकवासिष्ठानि गोत्राणी ३-६६

चतुर्थो ऽध्यायः

चतुःशतमुत्कृतिः ४-१ उत्कृति

चतुरश्चतुरस्त्यजेदुत्कृतेः ४-२

तान्यभिसंव्याप्रेभ्यः कृतिः ४-३ अभिकृति

प्रकृत्या चोपसर्गवर्जितः ४-४ प्रकृति

धृत्यष्टिशक्करीजगत्यः ४-५ धृती अष्टि शक्करी जगती

पृथक्पृथक्पुर्वत एतान्येवैषाम् ४-६

द्वितीयं द्वितीयमतितः ४-७

लौकिकच्चन्दस्

अथ लौकिकम् ४-८

आत्रैष्टुभाच्च यदार्षम् ४-९

पादश्चतुर्भागः ४-१०

यथावृत्तसमाप्तिर्वा ४-११

लः समुद्रा गणः ४-१२

गौ गन्तमध्यादिर्न्लेश्च ४-१३

आर्या

स्वरा अर्धं चार्यार्धम् ४-१४

अत्रायुङ् न ज् ४-१५

षष्टो ज् ४-१६

न्लौ वा ४-१७

न्लौ चेत्पदं द्वितीयादि ४-१८

सप्तमः प्रथमादि ४-१९

अन्त्ये पञ्चमः ४-२०

षष्टश्च ल् ४-२१

त्रिषु गणेषु पादः पथ्याध्ये च ४-२२ आर्या पथ्या

[⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖, ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×
⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖, ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×]

विपुलान्या ४-२३ आर्या विपुला

[⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×
⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×]

चपला द्वितीयचतुर्थौ ग्मध्ये जौ ४-२४ आर्य चपला

[⏖– ¦ ⏑–⏑ ¦ –– ¦ ⏑–⏑ ¦ –⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×
⏖– ¦ ⏑–⏑ ¦ –– ¦ ⏑–⏑ ¦ –⏖ ¦ ⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×]

पुर्वे मुखपुर्वा ४-२५ आर्या मुखचपला

[⏖ – ¦ ⏑–⏑ ¦ – – ¦ ⏑–⏑ ¦ – ⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×
⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×]

जघनपुर्वेतरत्र ४-२६ आर्य जघनचपला

[⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×
⏖– ¦ ⏑–⏑ ¦ – – ¦ ⏑–⏑ ¦ – ⏖ ¦ ⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×]

उभयोर्महाचपला ४-२७ आर्या महाचपला

[⏖– ¦ ⏑–⏑ ¦ – – ¦ ⏑–⏑ ¦ –⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×
⏖– ¦ ⏑–⏑ ¦ – – ¦ ⏑–⏑ ¦ –⏖ ¦ ⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×]

गीति

आध्यर्धसमा गीतिः ४-२८

[⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×
⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–̲⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×]

उपगीति

अन्त्येनोपगीतिः ४-२९

[⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×
⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×]

उद्गीति

उत्क्रमेणोद्गीतिः ४-३०

[⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×
⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ×]

आर्यागीति

अर्धे वसुगण आर्यागीतिः ४-३१

[⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏖×
⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏑–⏑ ¦ ⏖⏖ ¦ ⏖×]

वैतालीयं

वैतालीय

वैतालीयं द्विःस्वरा अयुक्पादे युग्वसवो ऽन्ते ल्गीः ४-३२

[⏖⏖⏖¦– ⏑ – ⏑ –
⏖⏖⏖⏖⏖¦– ⏑ – ⏑ – (x2)]

औपच्चन्दसक

गौपच्चन्दसकम् ४-३३

[⏑⏑⏑⏑⏑⏑¦–⏑–⏑––
 ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑¦–⏑–⏑–– (x2)]

आपातलिका

आपातलिका भ्गौ ग् ४-३४

[⏑⏑⏑⏑⏑⏑¦–⏑⏑––
 ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑¦–⏑⏑–– (x2)]

शेषे परेण युङ् न साकम् ४-३५

षड् चामिश्रा युजि ४-३६

प्राच्यवृत्ति

पञ्चमेन पुर्वः साकं प्राच्यवृत्तिः ४-३७

[⏑⏑⏑⏑⏑⏑¦–⏑–⏑–
 –⏑–⏑⏑⏑¦–⏑–⏑– (x2)]

उदीच्यवृत्ति

अयुक्तृतीयेनोदीच्यवृत्तिः ४-३८

[⏑–⏑⏑⏑¦–⏑–⏑–
 ⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑¦–⏑–⏑– (x2)]

प्रवृत्तक

आभ्यां युगपत्प्रवृत्तकम् ४-३९

[⏑–⏑⏖¦–⏑–⏑–
–⏑–⏑⏖¦–⏑–⏑– (x2)]

चारुहासिनी

अयुक्चारुहासिनी ४-४०

[⏑–⏑⏖¦–⏑–⏑– (x4)]

अपरान्तिका

युगपरान्तिका ४-४१

[–⏑–⏑⏖¦–⏑–⏑– (x4)]

मात्रासमकं

मात्रासमक

गन्ता द्विर्वसवो मात्रासमकं ल् नवमः ४-४२

[⏖⏖¦⏖⏖¦⏑⏑̅⏓¦⏖– (x 4)]

वानवासिका

द्वादशश्च वानवासिका ४-४३

[⏖⏖¦⏖⏖¦⏑⏖⏑¦⏖– (x 4)]

विश्लोक

विश्लोकः पञ्चमाष्टमौ ४-४४

[⏖⏖¦⏑⏖⏑¦⏖⏖¦⏖– (x 4)]

चित्रा

चित्रा नवमश्च ४-४५

[⏖⏖¦⏑⏖⏑¦⏑⏒⏓¦⏖– (x 4)]

उपचित्रा

परयुत्केनोपचित्रा ४-४६

[⏖⏖¦⏖⏖¦–⏑⏑¦–– (x 4)]

पादाकुलक

एभिः पादाकुलकम् ४-४७

गीत्यार्या

गीत्यार्या

गीत्यार्या लः ४-४८

[⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑ (x 4)]

शिखा

शिखा विपर्यस्तार्धा ४-४९

ज्योतिस्

लः पुर्वश्चेज्ज्योतिः ४-५०

[⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑‖⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑
––¦––¦––¦––‖––¦––¦––¦––]

सौम्या

गश्चेत्सौम्या ४-५१

[––¦––¦––¦––‖––¦––¦––¦––
⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑‖⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑]

चूलिका

चूलिकैकोनत्रिंशदेकत्रिंशदन्ते ग् ४-५२

[⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑
⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑– x 2]

सा ग् येन न समा लां ग्ल इति ४-५३

पञ्चमो ऽध्यायः

वृत्तम् ५-१

सममर्धसमं विषमं च ५-२

समं तावत्कृत्वः कृतमर्धसमम् ५-३

विषमं च ५-४

राश्युनम् ५-५

समानी

ग्लिति समानी[–⏑–⏑–⏑–⏑] ५-६

प्रमाणी

ल्गिति प्रमाणी[⏑–⏑–⏑–⏑–] ५-७

वितान

वितानमन्यत् ५-८

वक्त्रं

वक्त्रं

पादस्यानुष्टुब्वक्त्रम् ५-९

न प्रथमात्स्नौ ५-१०

द्वितीयचतुर्थयो रश्च ५-११

वान्यत् ५-१२

य चतुर्थात् ५-१३

[⏓⏓⏓⏓¦⏑––× (x4)]

पथ्या युजो ज् ५-१४ पथ्यावक्र

[⏓⏓⏓⏓¦⏑––×¦¦⏓⏓⏓⏓¦⏑–⏑× (x2)]

विपरीतैकीयम् ५-१५ विपरीतवक्र

[⏓⏓⏓⏓¦⏑–⏑×¦¦⏓⏓⏓⏓¦⏑––× (x2)]

चपलायुजो न् ५-१६ चपलावक्र

[⏓⏓⏓⏓¦⏑⏑⏑×¦¦⏓⏓⏓⏓¦⏑––× (x2)]

विपुला युग्लःसप्तमः ५-१७

सर्वतः सैतवस्य ५-१८

भ्रौ न्तौ च ५-१९ वक्र भविपुला रविपुला नविपुला तविपुला

भविपुला पिंगल ⏓⏓⏓⏓¦–⏑⏑×¦¦⏓⏓⏓⏓¦⏑–⏑× (x2)

or- सैतव ⏓⏓⏓⏓¦–⏑⏑× (x4)

रविपुला पिंगल ⏓⏓⏓⏓¦–⏑–×¦¦⏓⏓⏓⏓¦⏑–⏑× (x2)

or- सैतव ⏓⏓⏓⏓¦–⏑–× (x4)

नविपुला पिंगल ⏓⏓⏓⏓¦⏑⏑⏑×¦¦⏓⏓⏓⏓¦⏑–⏑× (x2)

or- सैतव ⏓⏓⏓⏓¦⏑⏑⏑× (x4)

तविपुला ⏓⏓⏓⏓¦– – ⏑ ×¦¦⏓⏓⏓⏓¦⏑ – ⏑ × (x2)

or- सैतव ⏓⏓⏓⏓¦– – ⏑ × (x4)]

विषमवृत्त

पदचतुरूर्ध्व

प्रतिपादं चतुर्वृध्या पदचतुरूर्ध्वम् ५-२०

पदचतुरूर्ध्व ८ अक्षर १२ अक्षर १६ अक्षर २० अक्षर

आपीड

गावन्त आपीडः ५-२१

[⏑⏑⏑⏑⏑⏑– –,
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑– –,
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑– –,
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑– –]

प्रत्यापीड

गावादौ चेत्प्रत्यापीडः ५-२२

[– –⏑⏑⏑⏑⏑⏑,
– –⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑,
– –⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑,
– –⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑]

प्रत्यापीड

प्रत्यापीडो गावादौ च ५-२३

[––⏑⏑⏑⏑––,
––⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑––,
––⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑––,
––⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑––]

मञ्जरी लवली अमृतधारा

प्रथमस्य विपर्यासे मञ्जरीलवल्यमृतधाराः ५-२४

मञ्जरी १२ अक्षर ८ अक्षर १६ अक्षर २० अक्षर

लवली १६ अक्षर १२ अक्षर ८ अक्षर २० अक्षर

अमृतधारा २० अक्षर १२ अक्षर १६ अक्षर ८ अक्षर

उद्गता

उद्गतामेकतः स्जौ स्लौ न्सौ ज्गौ भ्नौ ज्लौ ग् स्जौ स्जौ ग् ५-२५

[⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–⏑,
⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑–,
–⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏑–,
⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–⏑–⏑–]

सौरभक

तृतीयस्य सौरभकं नौँ भ्गौ ५-२६

[⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–⏑,
⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑–,
–⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑–,
⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–⏑–⏑–]

ललित

ललितं नौ सौ ५-२७

[⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑––,
⏑⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑–,
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏑–,
⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–⏑–⏑–]

उपस्थितप्रचुपितं पृथगाध्यं म्सौ ज्भौ गौ स्नौ ज्नौ ग् नौ स् नौ न्
ज्यौ ५-२८

उपस्थितप्रचुपित

[–––⏑⏑–⏑–⏑–⏑⏑––,
⏑⏑–⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑––,
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–,
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏑––]

वर्धमान

वर्धमानं नौ स्नौ न्सौ ५-२९

[–––⏑⏑–⏑–⏑–⏑⏑––,
⏑⏑–⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑––,
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–,
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏑––]

शुद्धविराडृषभ

शुद्धविराडृषभं तज्राः ५-३०

[–––⏑⏑–⏑–⏑–⏑⏑––,
⏑⏑–⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑––,
––⏑⏑–⏑–⏑–,
⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏑––]

अर्धसमवृत्त

अर्धे ५-३१

उपचित्रकं

उपचित्रकं सौ स्लौ ग् भौ भ्गौ ग् ५-३२

[⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑–‖–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑––]

द्रुतमध्या

द्रुतमध्या भौ भ्गौ ग् ज्गौ ज्यौ ५-३३

[–⏑⏑–⏑⏑¦–⏑⏑––‖⏑–⏑–⏑¦–⏑⏑––]

वेगवती

वेगवती सौ स्गौ भौ ब्गौ ग् ५-३४

[⏑⏑–⏑⏑¦–⏑⏑––‖–⏑⏑–⏑⏑¦–⏑⏑––]

भद्रविराड्

भद्रविराड् त्जौ गौं म्सौ ज्गौ ग् ५-३५

[––⏑⏑¦–⏑–⏑––‖–––⏑⏑¦–⏑–⏑––]

केतुमती

केतुमती स्जौ स्गौ भ्रौ न्गौ ग् ५-३६

[⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑––‖–⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑––]

आख्यानकी

आख्यानकी तौ ज्गौ ग् ज्तौ ज्गौ ग् ५-३७

[––⏑––⏑⏑–⏑––‖⏑–⏑––⏑⏑–⏑––]

विपरीताख्यानकी

विपरीताख्यानकी ज्तौ ज्गौ ग् तौ ज्गौ ग् ५-३८

[⏑–⏑––⏑⏑–⏑––‖––⏑––⏑⏑–⏑––]

हरिणप्लुता

हरिणप्लुता सौ स्लौ ग् न्भौ भ्रौ ५-३९

[⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑–‖⏑⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑–]

अपरवक्त्रं

अपरवक्त्रं नौ र्लौ ग् न्जौ ज्रौ ५-४०

[⏑⏑⏑⏑⏑⏑¦–⏑–⏑–‖⏑⏑⏑⏑–⏑⏑¦–⏑–⏑–]

पुष्पिताग्रा

पुष्पिताग्रा नौ र्यौ न्जौ ज्रौ ग् ५-४१

[⏑⏑⏑⏑⏑⏑¦–⏑–⏑––‖⏑⏑⏑⏑–⏑⏑¦–⏑–⏑––]

यवमती

यवमती जौँ जौँ ज्रौ ज्रौ ग् ५-४२

[–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑¦¦⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑––]

शिखा

शिखैकोनत्रिंदशदेक्रिंदशदन्ते ग् ५-४३

[⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦–
⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑– x 2]

खञ्जा

खञ्जा महत्ययुजीति ५-४४

[⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑–
⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦⏑⏑⏑⏑¦– x 2]

षष्ठो ऽध्यायः

यतिर्विच्चेदः ६-१

गायत्री

अनुमध्या

तनुमध्या त्यौ [––⏑⏑––] ६-२

उष्णिः

कुमारललिता

कुमारललिता ज्सौ ग् [⏑–⏑⏑⏑––] ६-३

अनुष्टुभ्

माणवकाक्रीडितकं

माणवकाक्रीडितकं भ्तौ ल्गौ [–⏑⏑––⏑⏑–] ६-४

चित्रपदा

चित्रपदा भौ गौ [–⏑⏑–⏑⏑––] ६-५

विद्युन्माला

विद्युन्माला मौ गौ ६-६

हंसरुतं

हंसरुतं म्नौ गौ [–––⏑⏑⏑––] ६-७

बृहती

भुजगशिशुसृता

भुजगशिशुसृता नौ म् [⏑⏑⏑⏑⏑⏑–––] ६-७

हलमुखी

हलमुखीर्नौ स् [–⏑–⏑⏑⏑⏑⏑–] ६-८

पङ्क्ति

शुद्धविराड्

शुद्धविराड् म्सौ ज्गौ [–––⏑⏑–⏑–⏑–] ६-९

पणवो

पणवो म्नौ य्गौ [–––⏑⏑⏑––⏑–] ६-१०

रुक्मवती

रुक्मवती भ्मौ स्गौ [–⏑⏑–––⏑⏑––] ६-११

मयूरसारिणी

मयूरसारिणी र्जौ र्गौ [–⏑–⏑–⏑–⏑––] ६-१२

मत्ता

मत्ता म्भौ स्गौ [– – – – ◡ ◡ ◡ ◡ – –] ६-१३

उपस्थिता

उपस्थिता त्जौ ज्गौ [– – ◡ ◡ – ◡ ◡ – ◡ –] ६-१४

त्रिष्टुभ्

इन्द्रवज्रा

इन्द्रवज्रा तौ ज्गौ ग् [– – ◡ – – ◡ ◡ – ◡ – –] ६-१५

उपेन्द्रवज्रा

उपेन्द्रवज्रा ज्तौ ज्गौ ग् [◡ – ◡ – – ◡ ◡ – ◡ – –] ६-१६

उपजाति

आद्यन्तावुपजातयः ६-१७

दोधकं

दोधकं भौ भ्गौ ग् [– ◡ ◡ – ◡ ◡ – ◡ ◡ – –] ६-१८

शालिनि

शालिनि म्तौ त्गौ ग् समुद्रऋषयः [––––,–ᴗ––ᴗ––] ६-१९

वातोर्मी

वातोर्मी म्भौ त्गौ ग् च [––––ᴗᴗ––ᴗ––] ६-२०

भ्रमरविलसितं

भ्रमरविलसितं म्भौ न्लौ ग् [––––ᴗᴗᴗᴗᴗᴗ–] ६-२१

रथोद्धता

रथोद्धता नौं लौं ग् [–ᴗ–ᴗᴗᴗ–ᴗ–ᴗ–] ६-२२

स्वागता

स्वागता नौं भ्गौ ग् [–ᴗ–ᴗᴗᴗ–ᴗᴗ––] ६-२३

वृन्ता

वृन्ता नौ स्गौ ग् [ᴗᴗᴗᴗᴗᴗᴗᴗ–––] ६-२४

श्येनी

श्येनी जौं लौं ग् [–ᴗ–ᴗ–ᴗ–ᴗ–ᴗ–] ६-२५

विलासिनी

विलासिनी ज्रौ ज्गौ ग् [⏑–⏑–⏑–⏑–⏑––] ६-२६

जगती

जगती

जगती ६-२७

वंशस्था

वंशस्था ज्तौ ज्रौ [⏑–⏑––⏑⏑–⏑–⏑–] ६-२८

इन्द्रवंशा

इन्द्रवंशा तौ ज्रौ [––⏑––⏑⏑–⏑–⏑–] ६-२९

द्रुतविलम्बितं

द्रुतविलम्बितं न्भौ भ्रौ [⏑⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑–] ६-३०

तोटकं

तोटकं सः [⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–] ६-३१

पुटो

पुटो नौ म्यौ वसुसमुद्राः [ᴗᴗᴗᴗᴗᴗ––,–ᴗ––] ६-३२

जलोद्धतगति

जलोद्धतगतिज्सौं ज्सौ रसर्तवः ६-३३ [ᴗ–ᴗᴗᴗ–,ᴗ–ᴗᴗᴗ–]

ततं

ततं नौ म्रौ [ᴗᴗᴗᴗᴗᴗ––––ᴗ–] ६-३४

कुसुमविचित्रा

कुसुमविचित्रा न्यौ न्यौ [ᴗᴗᴗᴗ––ᴗᴗᴗᴗ––] ६-३५

चञ्चलाक्षिका

चञ्चलाक्षिका नौ रौ [ᴗᴗᴗᴗᴗᴗ–ᴗ––ᴗ–] ६-३६

भुजङ्गप्रयातं

भुजङ्गप्रयातं यः [ᴗ––ᴗ––ᴗ––ᴗ––] ६-३७

स्रग्विणी

स्रग्विणी रः [–ᴗ––ᴗ––ᴗ––ᴗ–] ६-३८

प्रमिताक्षरा

प्रमिताक्षरा स्जौ सौ [⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑–] ६-३९

कान्तोत्पीडा

कान्तोत्पीडा भ्मौ स्मौ [–⏑⏑––––⏑⏑––––] ६-४०

वैश्वदेवी

वैश्वदेवी मौ याविन्द्रियऋषयः [–––––,–⏑–––⏑––] ६-४१

वाहिनी

वाहिनी त्यौ म्यावृषिकामशराः [––⏑⏑––––––⏑––] ६-४२

नवमालिनी

नवमालिनी न्जौ भ्याविति [⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑⏑––] ६-४३

सप्तमो ऽध्यायः

अतिजगती

प्रहार्षिणी

प्रहार्षिणी म्नौ ज्रौ ग् त्रिकदशकौ [– – –,◡◡◡◡–◡–◡– –] ७-१

रुचिरा

रुचिरा ज्भौ स्जौ ग् चतुर्नवकौ [◡–◡–,◡◡◡◡–◡–◡–] ७-२

मत्तमयूरं

मत्तमयूरं म्तौ य्सौ ग् समुद्रनवकौ [– – – –,–◡◡– –◡◡– –] ७-३

गौरी

गौरी नौ न्सौ ग् [◡◡◡◡◡◡◡◡◡◡◡– –] ७-४

शक्करी

असंबाधा

असंबाधा म्तौ न्सौ गाविन्द्रियनवकौ [–––––,⏑⏑⏑⏑⏑⏑–––] ७-५

अपराजिता

अपराजिता नौ सौँ ल्गौ स्वरऋषयः [⏑⏑⏑⏑⏑⏑–,⏑–⏑⏑–⏑–] ७-६

प्रहणकलिता

प्रहणकलिता नौ भ्नौ ल्गौ च [⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑⏑⏑⏑⏑⏑–] ७-७

वसन्ततिलका

वसन्ततिलका त्भौ जौ गौ [––⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑–⏑––] ७-८

सिंहोन्नता

सिंहोन्नता काश्यपस्य ७-९

उद्धर्षिणी

उद्धर्षिणी सैतवस्य ७-१०

अतिशक्करी

चन्द्रावर्ता

चन्द्रावर्ता नौ नौ स् [⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–] ७-११

मालर्तुनवकौ

मालर्तुनवकौ चेत् [⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑,⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–] ७-१२

मणिगुणनिकर्

मणिगुणनिकरो वस्वृषयः [⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑,⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–] ७-१३

मालिनी

मालिनी नौ म्यौ य् [⏑⏑⏑⏑⏑⏑–––⏑––⏑––] ७-१४

अष्टि

षभजविलसितं

ऋषभजविलसितं भ्रौ नौ न्गौ स्वरनवकौ ७-१५

[–⏑⏑–⏑–⏑,⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑–]

अत्यष्टि

हरिणी

हरिणी न्सौ म्रौ स्लौ गृतुसमुद्रऋषयः ७-१६

[⏑⏑⏑⏑⏑–,––––, ⏑–⏑⏑–⏑–]

पृथ्वी

पृथ्वी ज्सौ ज्सौ यलौ ग् वसुनवकौ ७-१७

[⏑–⏑⏑⏑–⏑–,⏑⏑⏑–⏑–––⏑–]

वंशपत्रपतितं

वंशपत्रपतितं भ्रौ न्भौ न्लौ ग् दिगृषयः ७-१८

[–⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–,⏑⏑⏑⏑⏑⏑–]

मन्दाक्रान्ता

मन्दाक्रान्ता म्भौ न्तौ त्गौ ग् समुद्रर्तुस्वराः ७-१९

[––––,⏑⏑⏑⏑⏑–,–⏑––⏑––]

शिखरिणी

शिखरिणी य्मौ न्सौ भ्लौ गृतुरुद्राः ७-२०

[ᴗ–––––,ᴗᴗᴗᴗᴗ––ᴗᴗᴗ–]

धृति

कुसुमितलतावेल्लिता

कुसुमितलतावेल्लिता म्तौ न्यौ याविन्द्रियर्तुस्वराः ७-२१

[–––––,ᴗᴗᴗᴗᴗ–,–ᴗ––ᴗ––]

अतिधृति

शार्दूलविक्रीडितं

शार्दूलविक्रीडितं म्सौ ज्सौ तौ गादित्यऋषयः ७-२२

[–––ᴗᴗ–ᴗ–ᴗᴗᴗ–,––ᴗ––ᴗ–]

कृति

सुवदना

सुवदना म्रौ भ्नौ य्भौ ल्गावृषिस्वरर्तवः ७-२३

[––––ᴗ–––,ᴗᴗᴗᴗᴗᴗ–,––ᴗᴗᴗ–]

वृत्त

ग्लिती वृत्तम् ७-२४

[–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑–⏑]

प्रकृति

स्रग्धरा

स्रग्धरा म्रौ भ्नौ यौ य् त्रिःसप्तकाः ७-२५

[––––⏑––,⏑⏑⏑⏑⏑⏑–,–⏑––⏑––]

आकृति

मद्रकं

मद्रकं भ्रौ न्रौ न्रौ न्गौ दिगादित्याः ७-२६

[–⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–,⏑–⏑⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–]

विकृति

अश्वललिता

अश्वललिता न्जौ भ्जौ भ्जौ भ्लौ ग्रुद्रादित्याः ७-२७

[⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–,⏑–⏑⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–]

मत्ताक्रीडा

मत्ताक्रीडा मौ त्नौ नौ न्लौ ग् वसुपञ्चदशकौ ७-२८
[−−−−−−−−,⏑⏑⏑⏑⏑,⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑−]

सङ्कृति

तन्वी

तन्वी भ्तौ न्सौ भौ न्याविन्द्रियस्वरमासाः ७-२९
[−⏑⏑−−,⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑−,−⏑⏑−⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑−−]

अभिकृति

क्रौञ्चपदा

क्रौञ्चपदा भ्मौ स्भौ नौ नौ ग् भूतेन्द्रियवस्वृषयः ७-३०
[−⏑⏑−−,−⏑⏑−−,⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑,⏑⏑⏑⏑⏑⏑−]

उत्कृति

भुजङ्गविजृम्भितं

भुजङ्गविजृम्भितं मौ त्नौ नौ सौं ल्गौ वसुरुद्रऋषयः ७-३१
[−−−−−−−−,⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑⏑−,⏑−⏑⏑−⏑−]

अपवाहको

अपवाहको म्नौ नौ नौ न्सौ गौ नवर्तुरसेन्द्रियाणि ७-३२

[–––∪∪∪∪∪∪,∪∪∪∪∪∪,∪∪∪∪∪∪,∪∪–––]

दण्डक

दण्डको

दण्डको नौ रः ७-३३

चण्डवृष्टिप्रयात

प्रथमश्चण्डवृष्टिप्रयातः ७-३४

[∪∪∪∪∪∪–∪––∪––∪––∪––∪––∪––∪–]

अन्यत्र रातमाण्डव्याभ्याम् ७-३५

प्रचित

शेषः प्रचित इति ७-३६

अष्टमो ऽध्यायः परिशिष्टा

अत्रानुक्तं गाथा ८-१

्रिष्टुभ्

कुड्मलदन्ती

कुड्मलदन्ती भ्तौ न्गौ गिन्द्रियरसाः [–⌣⌣––,⌣⌣⌣⌣––] ८-२

जगती

वरतनु

वरतनुन्जौँ ज्रौ षड्साः [⌣⌣⌣⌣–⌣,⌣–⌣–⌣–] ८-३

जलधरमाला

जलधरमाला म्भौ स्मौ समुद्रवसुवः [––––,⌣⌣⌣⌣––––] ८-४

गौरी

गौरी नौ रौ [⌣⌣⌣⌣⌣⌣–⌣––⌣–] ८-५

ललना

ललना भ्तौ न्साविन्द्रियर्षः [–⌣⌣––,⌣⌣⌣⌣⌣⌣–] ८-६

अतिजगती

कनकप्रभा

कनकप्रभा स्जौ स्जौ ग् [⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–⏑–⏑–] ८-७

कुटिलगति

कुटिलगतिर्नौ तौ ग् स्वरर्तवः [⏑⏑⏑⏑⏑⏑–,–⏑––⏑–] ८-८

शक्करी

वरसुन्दरी

वरसुन्दरी भ्जौ स्नौ गौ ८-९
[–⏑⏑⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑⏑––]

कुटिला

कुटिला म्भौ न्यौ गौ वेदरससमुद्राः ८-१०
[––––,⏑⏑⏑⏑⏑⏑,––––]

अष्टि

शैलशिखा

शैलशिखा भ्रौ न्नौ भ्गौ भूतरसेन्द्रियाणि ८-११

[–⏑⏑–,⏑–⏑⏑⏑⏑,⏑⏑–⏑⏑–]

वरयुवती

वरयुवती भ्रौ य्नौ न्गौ ८-१२

[–⏑⏑–⏑–⏑––⏑⏑⏑⏑⏑⏑–]

अत्यष्टि

अतिशायिन्

अतिशायिनी सौ ज्भौ ज्गौ ग् दिक्स्वराः ८-१३

[⏑⏑–⏑⏑–⏑–⏑–,⏑⏑⏑–⏑––]

अवितथं

अवितथं न्जौ भ्जौ ज्लौ ग् ८-१४

[⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–⏑⏑–⏑⏑–]

कोकिलक

वस्विन्द्रियसमुद्राश्चेत्कोकिलकम् ८-१५

[⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑,⏑⏑–⏑⏑,–⏑⏑–]

धृति

विबुधप्रिया

विबुधप्रिया सौँ जौ भ्रौ वसुदिशः ८-१६

[–⏑–⏑⏑–⏑–,⏑⏑–⏑–⏑⏑–⏑–]

नाराचकं

नाराचकं नौ रौ रौ ८-१७

[⏑⏑⏑⏑⏑⏑–⏑––⏑––⏑––⏑–]

अतिधृति

विस्मिता

विस्मिता य्मौ न्सौ रौ ग् रसर्तुस्वरः ८-१८

[⏑–––––,⏑⏑⏑⏑⏑–,–⏑–––⏑––]

प्रकृति

शशिवदना

शशिवदना न्जौ भ्जौ ज् ज्रौ रुद्रदिशः ८-१९

[⏑⏑⏑⏑–⏑–⏑⏑⏑–,⏑⏑–⏑⏑–⏑–⏑–]

द्विकौ ग्लौ ८-२०

मिश्रौ च ८-२१

पृथग्ला मिश्राः ८-२२

वसुवस्त्रिकाः ८-२३

लर्धे ८-२४

सैके ग् ८-२५

प्रतिलोमगणं द्विर्लाद्यम् ८-२६

ततोऽग्येकं जह्यात् ८-२७

द्विरर्धे ८-२८

रूपे शून्यम् ८-२९

द्विः शून्ये ८-३०

तावदर्धे तद्गिणितम् ८-३१

द्विर्द्यूनं तदन्तानाम् ८-३२

एकोने ऽध्वा ८-३३

परे पूर्णम् ८-३४

परे पूर्णमिति ८-३५